

TEXTIELROUTE OLDENZAAL DENEKAMP

ROUTE LANGS LANDGOEDEREN, MUSEA & TRAMBAAN
ROUTE 33 km

De textielindustrie heeft Twente gevormd tot de regio die het nu is. Van de huisnijverheid in de 16e eeuw t/m de textielfabrieken van de 19e eeuw. Deze route langs textiellandgoederen & -fabrieken, musea en een voormalige trambaan voor textielarbeiders staat in het teken textiel in Twente.

Route gemaakt in het kader van Textiel Festival Twente 2021.

Textielroute Oldenzaal Denekamp

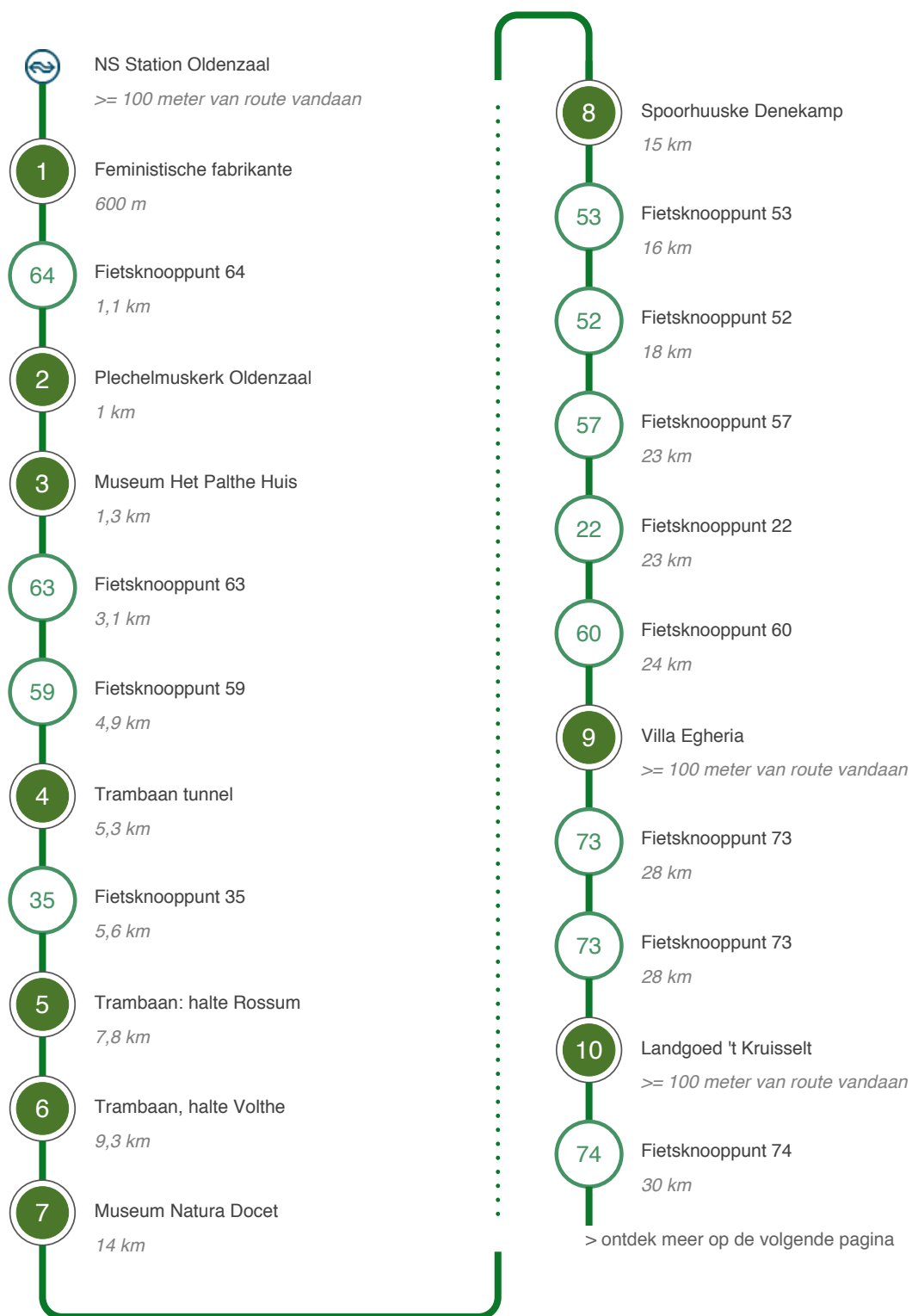
Route langs landgoederen, musea & trambaan

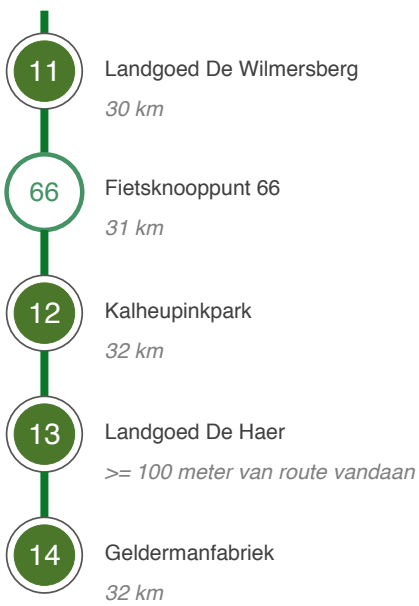
Textielroute Oldenzaal Denekamp

Hoe kom ik bij het startpunt?

Startpunt: NS Station Oldenzaal.

Vervolg route

Einde van de route

Textielroute Oldenzaal Denekamp

33 km

1

Feministische fabrikante

Hermanna Molkenboer

Freule Hermanna Elisabeth Trip (1851-1911), geboren in Harlingen, trouwde in 1875 met J.H. Molkenboer jr., die in 1872 de failliete Oldenzaalsche Stoomweverij kocht. Hermanna Molkenboer. In 1892 overleed Molken-boer en liet zijn vrouw achter met vier kinderen en een fabriek met 120 arbeiders.

Feministische fabrikante

Hermanna Molkenboer nam zonder aarzeling de leiding op zich van de Oldenzaalsche Stoomweverij Molkenboer. Zij volgde de door haar man ingezette koers door zich vooral op de binnenlandse markt te oriënteren.

Dames van Oranje

Rond 1900 werden vooral door rijke dames korsetten werden gedragen. Hermanna Molkenboer vond korsetten verderfelijk; je kon ze niet wassen en er niet fijn in werken. Daarom ontwierp zij soepele en wasbare Eurekastoffen. Uit bewondering maakte kunstenaar Machteld Kuiper deze 7 'Dames van Oranje'.

2

Plechelmuskerk Oldenzaal

Historisch centrum Oldenzaal

Welkom in Oldenzaal, de glimlach van Twente! Typisch voor Oldenzaal zijn de vele feesten en evenementen zoals de braderiedagen de Boeskool is Lös en Carnaval. Ook is Oldenzaal een van de meest enthousiaste carnavalsgemeenten boven de grote rivieren.

Museum Het Palthe Huis

Museum Het Pathehuis

Het Palthehuis is in de 18e eeuw het woonhuis van predikant Johannes Palthe en zijn gezin. Drie generaties Palthe wonen er tot kleindochter Gulia in 1928 overlijdt en het huis een museum wordt. Het museum vertelt o.a. het verhaal over de de textielnijverheid.

Katoenspinner Gelderman

Begin 19e eeuw vestigt dhr. P.J. Gelderman zich als katoenspinner in Oldenzaal. Zijn oudste zoon H.P. Gelderman is in 1854 met 500 weefgetouwen de grootste werkgever van de stad. Tien jaar later bouwt hij de eerste stoomweverij in Oldenzaal.

Stoomspinnerij

Een generatie later bouwt kleinzoon Diederch de firma H.P. Gelderman & Zn verder uit. Oldenzaal is ook de geboortestad van C.T. Stork (1822). C.T. staat o.a. aan de wieg van de stoomspinnerij in Oldenzaal, die uiteindelijk eigendom wordt van Gelderman & Zn.

<https://palthehuis.nl/agenda/> (www.palthehuis.nl/agenda/)

Trambaan tunnel

Trambaan

Van Oldenzaal naar Denekamp liep begin 20e eeuw vroeger een trambaan. De stoomtram bracht o.a. arbeiders naar de textielfabrieken in Twente. Op deze plek zie je de restanten van de tunnel waar de trambaan doorheen ging.

Trambaan: halte Rossum

Tramlijn

Van Oldenzaal naar Denekamp liep vroeger een stoomtram. De tramlijn werd geopend in 1903 en was vooral bedoeld voor vervoer van landbouwproducten en kolen. Na ingebruikname van de tram, kwam toch ook het personenvervoer flink op gang.

Crisis

Door de crisis van de jaren '30 van de vorige eeuw en de opkomst van de auto(bus), liepen de inkomsten van het personenvervoer terug. Op 14 mei 1936 reed de laatste personentram tussen Oldenzaal en Denekamp. Het goederenvervoer ging nog wel door, tot WOII een einde maakte aan de lijn.

Rossumer halte

De tramlijn liep van station Oldenzaal naar het station in Denekamp via Rossum en Volthe. De Halte Rossum lag op ongeveer 20 minuten loopafstand van de kerk van Rossum. Het oude wachthuisje van halte Rossum doet tegenwoordig dienst als schuur op een erf.

Trambaan, halte Volthe

Voormalig wachthuisje

Dit wachthuisje staat langs de voormalige tramlijn van Oldenzaal naar Denekamp. De trambaan liep over het grondgebied van de familie Palthe. De familie bedong een eigen halte - 'Volthe'- en hiervan werd door de Juffers Palthe gretig gebruik gemaakt.

Gerestaureerd

Nadat de lijn was opgeheven, heeft een boer het huisje als varkenshok en kookplek in gebruik genomen. Inmiddels heeft Landschap Overijssel het huisje gerestaureerd; wandelaars gebruiken het nu als rust- of schuilplaats.

Museum Natura Docet

Natura Docet

Museum Natura Docet is het oudste, regionale natuurhistorische museum van Nederland. Grondlegger van het museum is dorpsonderwijzer Bernink (1878-1954). Vanuit zijn ouderlijk huis begon hij met het verzamelen 'van de natuur', wat leidde tot de oprichting en opening van zijn museum in 1911.

Steun van textielfabrikanten

Meester Bernink verzamelde 'Twente': van zwerfkeien en opgezette ijsvogels tot vlinder- en insectencollecties. Het museum kwam tot stand met financiële ondersteuning van Twentse textielfabrikanten als Van Heek, Scholten en Jannink.

Belevingsmuseum

Verwonder je over de collectie bijzondere dieren en fossielen in de wonderkamers van het museum. Bouw je eigen digitale bos in Funky Forest en geniet van de landschapstuin. Een uniek belevingsmuseum waar je oog in oog staat met de natuur en de dieren van het Twentse land. Dichterbij kom je niet!

<http://www.wonderryck.nl> (Meer informatie?)

Spoorhuuske Denekamp

Spoorhuuske

Bij dit Spoorhuuske kochten textielarbeiders hun tramkaartje voor de rit naar Oldenzaal. Ze gingen daar bijvoorbeeld aan de slag in de fabrieken van Gelderman of de reis ging vanuit Oldenzaal verder per trein richting een van de andere Twentse textielfabrieken, zoals Ten Cate, Jannink of Rozendaal.

Onredabel

Het (gerenoveerde) Spoorhuuske is een van de weinige gebouwen dat ons herinnert aan de tramlijn tussen Denekamp en Oldenzaal. Omdat het vervoer van personen (en later goederen) niet meer rendabel was, werd de trambaan in 1942 opgeheven.

Villa Egheria

Landgoed Egheria

Landgoed Egheria werd begin 20e eeuw aangelegd als buitenplaats door textielfabrikant H. E. Ten Cate. Het landgoed is vernoemd naar zijn vier zonen: Egbert, Hendrik, Richard en Arnold. De originele villa uit 1908, ontworpen door de architect Karel Muller, is helaas verloren gegaan tijdens WO II.

Architect Muller

Muller ontwierp verschillende buitenplaatsen. Twee zussen van deze Amsterdamse architect trouwden met mannen uit de Twentse textielfamilie Gelderman. Dat gaf hem een 'entree' in het Oosten. Naast Egheria ontwierp hij o.a. het buitenhuis op de Sprengenberg i.o.v. van Wulfften Palthe (de Palthetoren).

Herbouw sobere versie

Na de oorlog is de villa in een meer sobere versie herbouwd. Een deel van het originele tuinencomplex, aangelegd door landschapsarchitect Leonard Springer in 1911, is nog wel aanwezig. Sinds 1977 beheert Natuurmonumenten een deel van het landgoed.

Landgoed 't Kruisselt

Textiel landgoed

Villa 't Kruisselt werd ontworpen door Adolf Broese van Groenou en in 1920 gebouwd voor Jan Richard van Wulfften Palthe, directeur van de Almelose Ververij (voorheen firma Gebr. Palthe).

Van Wulfften Palthe

Ook broer Dirk Willem van Wulfften Palthe maakte gebruik van de buitenplaats. Hij werd directeur van de Twentsche Bontweverij in Hengelo.

Hotel 't Kruisselt

Net voor de Tweede Wereldoorlog werd de villa verkocht. Inmiddels is in de villa een hotel gehuisvest.

<https://www.kruisselt.nl> (www.kruisselt.nl)

Landgoed De Wilmersberg

Textiel landgoed

Het gebied rond Oldenzaal en De Lutte was aan het begin van de 20e eeuw erg geliefd bij textielfabrikanten. Vooral ten oosten van industriestad Oldenzaal lieten zij buitenplaatsen aanleggen; op heuveltoppen uitkijkend over de wijde omgeving. Zo ook de familie Blijdenstein.

Textielfabrikant Blijdenstein

Al in 1913 kocht textielfabrikant J.B. Blijdenstein de gronden rond De Wilmersberg, maar door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914 werd pas in 1920 begonnen met de bouw van de villa, ontworpen door architect Kuipers. Vanaf 1923 werd villa 't Nije Huss door de familie bewoond.

Landschapspark van Copijn

Na 1995 is het buitenhuis omgebouwd tot hotel. Het park in Engelse landschapsstijl - destijds aangelegd naar een ontwerp van de Amsterdamse landschapsarchitect Copijn - is in 2005 door Landschap Overijssel in oorspronkelijke staat teruggebracht.

Glooiing en zichtlijnen

Inmiddels zijn de oorspronkelijke zichtlijnen teruggebracht. Verspreid over het landgoed vind je o.a. bijzondere boomsoorten, weilanden met bloemrijke hooilanden en drinkpoelen voor vee. Meanderende beken en sloten zorgen voor verrassende doorkijkjes in het glooiende landschap.

<https://www.wilmersberg.nl> (www.wilmersberg.nl)

Kalheupinkpark

Hoogtij textielindustrie

In de tweede helft van de 19de eeuw beleefde de Twentse textielindustrie hoogtijdagen. In de steden werden grote spinnerijen, weverijen en fabrieken gebouwd. De directeuren verdienden veel geld en kochten grond op de mooiste plekken.

Villa's en buitenhuizen

De omgeving rond Oldenzaal was in trek. Vanwege de stuwwal varieert het gebied flink in hoogte en op de hoogste punten met weids uitzicht, werden prachtige villa's en buitenhuizen gebouwd. Rond 1865 liet textielfabrikant H.P. Gelderman hier een villa bouwen in neorenaissance stijl; Huize Kalheupink.

Park Kalheupink

Het park rondom de villa werd ontworpen door tuinarchitect Wattez. In 1913 is het park omgevormd tot een tuin in Engelse stijl door tuinarchitect Leonard Springer. De villa is in 1957 afgebroken. Het landgoed wordt nu beheerd door de Geldermanstichting. Meer weten over de kunstwerken in het park?

<https://www.uitinoldenzaal.nl/kalheupinkpark/> (kalheupinkpark.nl)

Landgoed De Haer

Landgoed De Haer

Dit kapitale landhuis met parkachtige tuin is in 1881 gebouwd in opdracht van de Oldenzaalse textielfabrikant Gelderman. Bij het huis staat een enorme mammoetboom uit 1880 van ruim 32 meter hoog.

Architect Moll

Huis De Haer werd ontworpen door Jacobus Moll (1844-1914). Deze Hengelose

stadsarchitect ontwierp ook het beursgebouw in Hengelo en verschillende fabrieken en arbeiderswoningen in Twente. Ook maakte hij het ontwerp voor het parkgebouw in het Volkspark van Enschede; een veelzijdig architect.

Landschapspark van Wattez

Het park is in 1920-1921 opnieuw aangelegd door landschapsarchitect Pieter Hermannus Wattez. De vijver heeft de vorm van een steek (De Napoleonsoed). De uitvoering van de eendenkooi doet denken aan een Chinese tempel.

Geldermanfabriek

Geldermanfabriek

De bloei van de textielindustrie in Oldenzaal is ondenkbaar zonder de familie Gelderman. In 1817 vestigde P.J. Gelderman zich als katoenspinner in Oldenzaal. Zo'n 150 jaar geleden waren hier duizenden arbeiders dag in dag uit bezig met textielproductie.

Creatieve ondernemers

De textielfabriek van de familie Gelderman was tot ver in de 20e eeuw een belangrijke werkgever voor Oldenzaal e.o. In 1981 is de fabriek gesloten. Inmiddels is de fabriek een bedrijfsverzamelgebouw; de fabrieksarbeiders plaatsgemaakt voor creatieve ondernemers.